

A photograph of a couple walking away from the camera through a field of tall grass. The woman is on the left, wearing a green short-sleeved top and a full, pleated skirt with a colorful floral pattern in shades of orange, red, and blue. The man is on the right, shirtless and wearing dark trousers. They are holding hands. The background is a soft-focus landscape under a pale sky.

IIDA
AHO

Perhosten
päiviä

Tammi

Iida Aho

PERHOSTEN PÄIVIÄ

TAMMI

HELSINKI

1. painos

© Tanja Kaarlela ja Tammi 2025

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-7157-6

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuden liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@tammi.fi

1.

Ruskean Corollan alta sojottivat miehen jalat. Likaiset housunlahkeet ja nahkakengät, auttamattoman vanhanaikaiset, sellaisia näki vain pultsareilla. Toisen kengän pohja oli kulunut puhki, hyvä ettei sukka läpi paistanut.

– Huhuu? Ursula toisti pidellessään samalla Akilleusta, joka pyrki väkisin haistelemaan miestä. Kun vastausta ei kuulunut, hän korotti ääntään: – Päivää!

Vihdoin mies hiisasi itsensä auton alta esiin. Hänen poskensa olivat tummien öljytahrojen peitossa, kapean suikan alta sojottava tukka oli pölyinen ja hassun karkea. Hän ei tehnyt ellettäkään noustakseen ylös vaan katseli Ursulaa selällään maaten häirityn näköisenä. Akilleus käytti hyväkseen Ursulan löystynyttä otetta ja nykäisi itsensä miehen luo.

– Mitä helvettiä, mies ponnisti nopeasti seisomaan.

– Anteeksi, Ursula sanoi ja kiskoi koiran pois. – Se tahtoo olla vähän utelias.

– Niin tuntuu olevan, mies tuhahti ja taputteli pölyisiä lahkeitaan. – Oliko sinulla oikein asiaa?

Ursula katsoi miestä häkeltyneenä ja yritti hymyillä ystävällisesti. Paikka näytti sellaiselta kuin hän oli ajatellutkin. Punainen maalaistalo, jossa viehättävä veranta, samassa pihassa harmaa torppa. Taloa vastapäätä navetta ja vieressä uusi konevaja, jonka kirkkaasta peltikatosta mies oli erikseen puhelimessa maininnut.

– Eikö tämä olekaan Pihlajamäki?

– Totta helvetissä tämä on Pihlajamäki, mies vilkaisi häntä pisteliäästi ja työnsi suikkansa takaraivolle. – Millä asialla sinä olet?

Akilleuksen häntä painui alaspäin ja koira tuijotti miestä korviaan luimistellen. Ursulan mielessä risteilivät sekavat ajatukset, ikävä tunne alkoi levitä rintaan. Hän oli kuullut, ja Sirpa oli siitä moneen otteeseen varoitellut, että nuoria naisia oli ennenkin huijattu kaikenlaisten valheiden varjolla hämäriin olosuhteisiin, mutta hän ei olisi uskonut itse hakshtavansa sellaiseen. Tämä ei ollut lainkaan sama mies, jonka kanssa hän oli puhunut puhelimesta vaan selvästi nuorempi. Vanhan miehen tarina oli ollut niin koskettava ja ääni lämmin ja lempeä, ettei Ursula ollut osannut epäillä mitään vaan oli tehnyt päätöksensä melkein siltä seisomalta.

Akilleus ynisi hiljaa, sen häntä vetäytyi koipien väliin. Ursula ei tiennyt mitä sanoa, hän tunsi itsensä typeräksi. Mutta miksi joku olisi huijannut hänet tämän kärktyisen maa-jussin tiluksille?

– Okei, Ursula nyökytti hitaasti päätään.

Mies katsoi häntä entistä epäluuloisemmin.

– Mistä on kyse? Oletko sinä taas yksi kesätoimittaja teke-mässä juttua autioituvasta maaseudusta vai kerhoneuvoja etsi-mässä puuhastelua vetelille kakaroille?

Ursula oli tyrmistynyt. Hän oli tehnyt pitkän matkan, irti-sanoutunut kesän ajaksi työstään, todennäköisesti menettänyt paikan lopullisesti ja jättänyt vähät rahansa Niklakselle.

– En, Ursula sai kakistettua.

– Anteeksi nyt vain, mutta tässä on kädet täynnä työtä enkä ehdi jaarittelemaan kaiken maailman naikkosten kanssa. Jos sinulla ei ole mitään asiaa, niin eiköhän ole paras, että palaat sinne mistä tulit.

– Jo sulla on otsaa, Ursula suuttui. – Mä olen törmännyt kaikenlaisiin mäntteihin elämäni aikana, mutta sä olet aivan omaa luokkaasi.

– Epäilemättä.

– Mä matkustan hyvää hyvyttäni tänne Jumalan selän taakse, olisihan mun pitänyt tajuta, ettei kukaan tervejärkinen lähde sellaisen ilmoituksen perusteella.

Mies sytytti tupakan ja katseli Ursulaa tutkivasti.

– Mistähän ilmoituksesta sinä höpiset?

Puna levisi Ursulan poskille.

– Erästä vain, hän sanoi ja nipisti suunsa kiinni. Mies olisi nauranut päin naamaa kuullessaan, miten lehmänkantturat ja maitolavat olivat saaneet kaupunkilaisnaisen pään sekaisin.

Akilleuksen hihna kiristyi jälleen, kun mies liikahti ja hie-raisi auringon haalistamaa suikkaansa.

– Eiköhän tässä nyt ole tapahtunut joku väärinkäsitys.

– Siltä vaikuttaa, Ursula mutisi posket hehkuen. Ehkä hän oli erehtynyt paikasta. Linja-autonkuljettaja oli neuvonut kääntymään heti seisakin jälkeen vasemmalle mutta saattoihan olla, että Ursula oli kuullut väärin. Siitähän huoltoaseman Hilda hänelle aina naljaili: hän unohti saman tien, mitä hänelle sanottiin. Ja oli kai sekin käsittämätöntä, ettei joku ihminen älynnyt luonnostaan, kumpi on oikea ja kumpi vasen.

– Ja tämä on varmasti Pihlajamäki?

– On ollut ainakin sata vuotta.

– Eikä tässä lähellä ole toista... Pihlajamäkeä? Tai mitään siihen viittaavaa?

Mies katseli häntä kulmat kohollaan kuin vähä-älyistä ja alkoi sitten osoitella sormellaan.

– Tuolla mäellä on Kesäkumpu, sitten Suojasaari, Oja-Mäkelä, tuossa lähellä Kitunen, tuolla Luoma, Viirelä ja Allinkangas, sitten Kivipelto...

Ursula ehti jo menettää toivonsa, kun heidän luokseen asteli vanhempi mies talikko kädessä.

– Kappas vain, täällähän on tyttösiä, mies tuumasi.

– Mutta ei ole kauan, Ursula sanoi ja lähti kävelemään.

– Mihinkäs se noin juoksuttaa? mies ihmetteli ja sai Ursulan seisahtumaan.

– Joku väärinkäsitys, nuorempi mies murahti ja tumppasi tupakan. Ursulan mielessä kävi, kuinkahan monta tupakkaa reikäisellä kengänpohjalla olikaan sammutettu.

– Mun on päästävä takaisin Pääskyniemen keskustaan, Ursula sanoi.

– Hetkinen vain, vanha mies sanoi ja astui lähemmäs.

– Eikös me oltu puhelimessa taannoin? Et suinkaan sinä ole se Helsingin tyttö?

Ursula vilkaisi molempia miehiä.

– Kyllä mä sieltä tulen.

– No sitten, vanha mies ilahtui ja ojensi hymyillen kättään. – Minä olen Jalmari. Minähän sinulle soitin sen kirjeen johdosta.

Helpotuksen tunne levisi Ursulan rintaan ja hän tarttui huojentuneena miehen käteen. Se oli lämmin, hieman karhea ja puristus yllättävän hellä.

– Ursula. Ja tämä tässä on Akilleus, hän jatkoi nopeasti.

– Mä tiedän, että koirasta ei ollut mitään puhetta kun soitin, mutta mun oli aivan pakko ottaa se mukaan. Koiran varsinainen omistaja on... hänelle tuli yllättäviä kiireitä ja hän pyysi, että huolehtisin Akilleuksesta kesän.

– Mikä jottei tänne yksi koira aina sekaan mahdu, Jalmari myhäili ja näytti tyytyväiseltä, mutta nuorempi mies alkoi liikehtiä hermostuneena.

– Jos vihdoin kertoisitte, mistä helvetistä tässä on oikein kyse.

– Älä nyt Pentti tuolla tavalla kiroile vieraan kuullen, Jalmari hymähti.

– Minä kiroilen, jos siltä tuntuu.

Jalmari vilkaisi Ursulaa pahoitellen.

– Pentti on minun poika, hän sanoi. – Ja tämä Ursula on tullut, kun minä pistin lehteen ilmoituksen.

– Minkä hiton ilmoituksen?

– Pistin semmoisen ilmoituksen aivan valtakunnan lehteen, että kesäapulainen saa paikan maatilalta, ja tämä Ursula vastasi siihen. Sille kun tuntui passaavan, mitä minä ehdotin, niin..., Jalmari selosti, mutta meni yhtäkkiä mietteliään näköiseksi. – Jaa mutta miten sinä nyt jo tulit? Eikös sinun pitänyt tulla vasta kesäkuussa?

Pentin kasvot karahtivat punaisiksi, ja ennen kuin Ursula ehti vastata mitään, Pentti teki oman kantansa selväksi. – Se on nyt sillä tavalla, että tässä on tapahtunut pahinta laatua oleva sekaannus ja neiti lähtee rakkeineen sinne, mistä on tullutkin.

– Älä kuule pelkää, mä olen aivan samaa mieltä, Ursula sanoi. – Me ei jäädä Akilleuksen kanssa näin vihamieliseen paikkaan.

Jalmarin kasvot valahtivat.

– Mitä jos nyt hieman rauhoituttaisiin ja neuvoteltaisiin.

– Tässä ei ole neuvottelemista. Ei täällä ole mitään hommaa kesäapulaiselle, varsinkaan kaupunkilaiselle, Pentti sanoi.

– Jaa ettei ole hommaa, Jalmari naurahti tympääntyneenä.

– Eihän me tätä Ursulaa heti pois ajeta. Mahtaisiko edes enää junalle ehtiä, kun autokin remontissa.

– Se on vain pakoputken juuresta ratkennut, äkkiä korjattu, Pentti sanoi. – Onhan siinä traktori. Käy viemässä nainen ja hurтта asemalle asti, kun olet tänne hommannutkin.

– Älähän nyt tuolla tavalla, Jalmari toppuutti.

Kyynleet kihosivat Ursulan silmiin. Hän oli koko juna-
matkan jännittänyt Jalmarin tapaamista, sitä millainen heidän
kohtaamisensa olisi ja millaiseksi Jalmarin kuvailema maatala
osoittautuisi. Hän oli ajatellut lempeydellä vanhaa miestä ja
tämän yksinäistä elämää, tuntenut mielihyvää siitä, että voisi
olla Jalmarille avuksi ja seuraksi.

Talven pimeinä hetkinä hän oli tajunnut, että hän halusi
olla jotain muuta kuin pelkkä duunari, mutta maailmanparan-
tajaksi hänestä ei ollut. Hän ei ollut jaksanut vastustaa Vietna-
min sotaa ja kaikkia maailman vääryyksiä niin kuin Niklas oli
tehnyt, sellainen taakka oli ollut liian raskas kantaa. Mutta hän-
kin halusi olla hyödyksi ja uskoa ihmisten hyvyyteen. Jalmarin
ilmoitus oli ollut vastaus hänen rukouksiinsa eikä hänelle ollut
juolahtanut mieleenkään, että vastaanotto voisi olla tällainen.

– Tsoit tsoit Pentti, Jalmari sanoi totisena. – Me lähdetään
Ursulan kanssa kahvin keittoon. Onhan sinulla jo pitkä matka
takana. Ei tässä jäniksen selässä olla. Tuumataan vähäsen,
eiköhän kaikki ratkea parhain päin.

– En mä mitään tarvi, Ursula sanoi ääni aavistuksen
murtuen.

– Tottahan me kahvit keitetään, Jalmari sanoi ja taputti
Ursulaa olkapäälle. – Ja koiralla taitaa olla nälkä, kun on niin
maha lontolla.

Ursula katsahti Akilleusta, joka seisoj tyynenä hänen vierel-
lään ja katseli tarkkaavaisesti ympärilleen. Navetan suunnalta
kantautui kiinnostavia hajuja, joita koiran kirsu eritteli
hennosti värähdellen.

– Akilleus on vinttikoiri, tai oikeastaan saluki, eikä ne kos-
kaan tuon lihavampia olekaan.

– Jo on harvinaisen ruma piski, Pentti sanoi.

Mies ehkä yritti olla vitsikäs mutta kuulosti ainoastaan
ilkeältä. Ennen kuin Ursula ehti sanoa mitään, Jalmari oli jo

silittämässä Akilleuksen siroa päätä. Koira puski tyytyväisenä miestä kuonollaan.

– Tämähän on kiva koira. Rauhallinen ja kiltti, eikös niin? Onpa sinun mukava nyt olla täällä maalla, vai mitä? Mikä siellä navetassa haisee? Joo, lehmä siellä haisee, Jalmari puheli leppoisasti.

– Oli miten oli, täällä tuskin on sellaista hommaa, mitä osaisit tehdä. Saan tuosta naapurista Veskun viemään sinut kirkonkylälle, niin että tule sanomaan, kun olette sumpit juoneet, Pentti sanoi laskeutuessaan maahan ja hilasi itsensä taas auton alle.

Ursula lähti seuraamaan Jalmaria kohti päärakennusta, joka maantieltä katsottuna oli jäänyt osittain pihapuiden suojaan. Se näytti Ursulasta aavistuksen synkältä ja hieman torjuvalta, samanoloiselta kuin talon käsittämättömän ynseä nuori isäntä.

– Ihana tuoksu, Ursula sanoi.

– Jaa tuoksu? Jalmari seisahtui hetkeksi haistelemaan.

– Vissiin tuo poppeli, siinä on melko voimakas haju.

Ursula käväisi puun luona ja taivutti oksaa nuuhkaistakseen. Tuoksu toi mieleen viehättävän puiston lähellä Gretelin asuntoa.

– Koira voi tulla sisälle, Jalmari sanoi kuin aavistaen Ursulan ajatukset.

– En mä oikein tiedä, Ursula epäröi. Hänellä oli tuoreessa muistissa äskenen karsea linja-automatka.

– Jos ulos jätät, niin jätä pihlajan alle. Poppelin silmut ovat niin joutavia, tarttuvat varmasti anturoihin.

Ursula jäi sitomaan Akilleusta ja Jalmari katosi sisälle. Kohta mies toi koiralle juomavettä taikinakulhoa muistuttavassa muovikupissa.

– Janohan sillä, kun on pitkän matkan tehnyt, Jalmari sanoi.

He menivät sisälle taloon, tuvassa leijui aavistuksen tunkkainen lemu.

– Älä välitä tuosta Pentistä, Jalmari sanoi ja käveli suuren leivinuunin ohi nurkan taakse. Alkoi kuulua astioiden kolinaa.
– Sillä on ollut vähän vaikeaa viime aikoina. Mutta kyllä se siitä leppyy kun huomaa, miten tärkeä naisen käsi on tällaisessa huushollissa. Minä olen sen jo ymmärtänyt. Ei nämä emännän hommat tahdo meiltä miehiltä luonnistua.

Ursula istahti puusohvalle ja katseli mykkänä ympärilleen. Talo huokui mennyttä aikaa komeine hirsiseisineen ja korkeine huoneineen. Vanhanaikaisissa ruutuikkunoissa roikkuivat ilmat kesäverhot, yhdellä seinällä komeili kapea ruusuaiheinen ryijy. Koristeelliset väliovet avautuivat yksinkertaisesti kalustettuihin kamareihin. Tuvan lattialla oli rinnakkain monta hengästyttävän pitkää räsymattoa, joiden raidat noudattivat täsmällistä värien rytmiä. Kuluneella lankkulattialla juoksi pölypalloja ja sisälle kantautunut hiekka oli hionut maalin pois niiltä kohdin, mistä eniten kuljettiin.

Jalmari touhusi yhä keittiössä, ja Ursula ihmetteli leivinuunia, jonka veroista ei ollut koskaan ennen nähnyt muualla kuin museossa. Uunin kupeella roikkui likaisia villasukkia, miesten housuja ja paitoja, tyhjiä sipulipusseja, jokin hammasketju – ehkä moottorisahan – ja kaikenlaisia epämääräisiä, likaisia nahkaremmejä. Leipälapion varsi oli keskeltä tumma ja kiiltävä, ei sitä muusta kohdasta olisi kyennyt kannattelemaankaan, niin pitkä se oli.

Koristekuvioin maalatun tupakaapin alataso pursusi sanomalehtiä ja ties mitä aviiseja. Samanlainen lehtikeko oli kasattu pitkälle ruokapöydälle, jonka ääressä nököttivät sirot puutuolit eivätkä penkit kuten yleensä tällaisissa taloissa. Kaiken roinan keskelle oli raivattu tyhjä tila kahdelle ihmiselle.

Ursula meni pöydän ääreen ja selaili kertyneitä lehtiä. Joukossa oli monta Maaseudun Tulevaisuutta ja Koneviestiä, Pääskyniemen Sanomia, yksi Kansa taisteli, tahrojen peittämä

ja hiirenkorville selattu Tekniikan Maaailma ja David Brown -traktoriesite, jonka keskellä komeili kellertävä kahvikupin rengas. Lehtien lomaan pöydälle oli jätetty tyhjiä Soklen kääretorttupakkauksia sekä sokerikorppupusseja, joiden sokerit olivat varisseet ympäriinsä. Kaiken keskellä lojui puuvartinen vasara, jonkinlainen viila sekä rasvainen, pitkänokkainen öljykannu.

– Niin kuin näet, tämä miesten asuminen on vähän semmoista ja tämmöistä, Jalmari sanoi tullessaan keittiöstä.

Ursula nolostui ja siirtyi kiireesti takaisin istumaan. Hänen selkensä takana, puusohvan yläpuolella, oli suuri maalaus, jossa mies kynti peltoa kahdella hevosella.

– Saa niitä lehtiä aivan vapaasti lukea, Jalmari sanoi ja istahti keinutuoliin. – Vaan että piti olla kova tällä näillä Saarisella ja Pasolinilla. Kuului olleen kypärä aivan tuusan nuuskana. Siinä ei paljon tarvita, kun kahtasataa tullaan kaarteeseen.

– Järkyttävä onnettomuus, Ursula sanoi. Hän oli kuulut uutisen radiossa, se tuntui yhä epätodelliselta ihan kuten Sammy Babitzininkin kuolema. Oli mahdotonta uskoa sellaisen tragedian kohtaavan ihmisiä, joita oli pitänyt lähes kuolemattomina.

– Nuoria miehiä, Jalmari harmitteli mietteläänä. – Saارينen oli suurin piirtein saman ikäinen kuin meidän Pentti, kahdenkymmenenseitsemän. Oikein insinööri koulutukseltaan... Vaan sehän rupesi jo kossina ajamaan moottoripyörällä.

Keinutuoli narahteli samaan tahtiin kaappikellon kanssa.

– Komea kello, Ursula sanoi.

– Se on alkujaan Ruotsista. Sylvin piti välttämättä saada. Kaupantekijäisiksi tuli tuo komea kynttilänjalka, joka on tuossa uunin päällä. Ja sillä samalla ukolla olisi ollut vielä hyvä suustaladattava piilukkopyssy, mutta sitä Sylvi ei antanut ostaa. Sanoi, että mitä juutasta sinä sillä teet, Jalmari naurahti.

– Olisihan sillä vaikka rätkiä ampunut.

Ursula katseli ympärilleen ja ajatteli, että kummallisia tavaroita ihmiset koteihinsa ostivat. Jalmarin hymy oli aavistuksen hiipunut, kun hän oli maininnut edesmenneen vaimonsa.

– Hieno tällainen vanha talo, Ursula sanoi.

Jalmari havahtui ja siirsi hieman poissaolevan katseensa takaisin häneen.

– Helsingissäkö sinä olet varttunut?

– Mä olen asunut Stadissa joitain vuosia. Oikeastaan mä olen syntynyt Heinolassa, mutta sielläkin me asuttiin vain pari vuotta. Muutettiin aina isän työn perässä, Ursula kertoi mutta jätti tarinansa siihen. Suotta hän kaikkia mutkia selitti, mitäpä Jalmari niistä.

– Leivän perässä on mentävä, vaikka Ruotsiin asti, ja on niitä mennyt Amerikkaan jos Australiaankin, Jalmari myönteli. – Sinä työskentelit huoltoasemalla?

– Gulf-huolto P. Hjeltillä. Tai nythän se on Kesoil.

– Kesoiliksi se täälläkin vaihtui, Jalmari sanoi. – Loppuivatko työt vai miksi lähdit pois?

Ursula oli arvannut, että tätä kysyttäisiin, mutta silti hän huomasi jännittyvänsä istuessaan puusohvan kovalla reunalla. Työt eivät suinkaan olleet loppumassa, vielä mitä. Muutoksen takia kaikki menisi uusiksi ulkoasua ja jokaista mainosplakaattia myöten. Tuli jos minkälaista kampanjaa, luotto-korttijärjestelmä, keräilykolikoita ja vieraspyyhkeitä. Oltiin ”Kesoil ja kotiinpäin”, lapsille värityskirjoja ja lasinpesunes-tettä tankkaajille. Tulitikkiaskia, kesälakkia, avaimenperiä ja kampoja. Samaa krääsää vain erivärisenä.

– Mä olen aina halunnut maalle. Ja kun huomasin ilmoituksen, ajattelin, että nyt täytyy kokeilla.

– No jopas vain, Jalmari vaikutti tyytyväiseltä. – Tahtoo olla harvinaista tänä päivänä, kun nuoret tuppaa kaikki etelään. Vaan siinä saavat vanhemmat katsoa itseään peiliin, kun

jatkuvasti moittivat työn paljoutta ja raskautta. Onko ihme, jos lapset sanoo, että he ei samoja virheitä tee. Kyllä täällä pärjää se, jolla on vahva halu ja joka on maahenkinen.

– Aivan varmasti.

Yhtäkkiä Jalmarin silmissä pilkahti uteliaisuus.

– Sinulla ei sitten tainnut olla sulhastakaan, kun maltoit lähteä?

– Ei oikeastaan, Ursula sanoi ja tunsi lämmön nousevan poskilleen.

– Nuorihan sinä vielä. Kahdenkymmenenkolmen, etkö sinä niin sanonut?

Ursula pyyhkäisi hiukset silmiltään ja hymyili. – Tai en mä ihan vielä. Vasta heinäkuussa täytän. Heinäkuun kolmas.

Sen sanominen tuntui ristiriitaiselta. Siinä Jalmarin edessä, vuosisadan alusta olevan kellon mitatessa ryhdikkäästi aikaa, hän ei tuntenut itseään lainkaan niin vanhaksi kuin kotona omassa elämässään. Kun hän seurasi muita ikäisiään, toisten etenemistä opinnoissaan ja heidän vapaata, huoletonta ja tavallisten arkisten murheiden täyttämää elämäänsä, hän koki itsensä ikälopuksi ja nukkavieruksi.

– Voi, siellä taitaa kahvivesi kohta kiehua, Jalmari nousi ja lähti takaisin keittiöön.

Ursula riisui takkinsa, hänelle oli tullut yhtäkkiä kamalan kuuma.

– Niin että mä lähden takaisin Helsinkiin, hän yritti korottaa ääntään. Tuntui helpommalta ilmoittaa se nyt, kun Jalmari oli nurkan takana hääräämässä eikä hänen tarvinnut katsoa miestä silmiin. Mutta keittiöstä ei kuulunut mitään. Jalmarilla oli huono kuulo, sen Ursula oli huomannut jo puhelimesta.

Sillä aikaa, kun Jalmari puuhasi keittiössä, Ursula rohkaisui kiertelemään tupaa. Tupakaapin alatasolta lehtien keskeltä pilkisti valokuvakehys. Kuvassa istui mustatukkainen,

vakavaimmeinen mutta kaunis nainen, ehkä viisissäkymmenissä. Hiukset tiukasti nutturalla, yllä yksinkertainen tumma puku, pöydällä korkeaksi kasvanut oleanteri ja kliivia, maljakoissa ruusuja, neilikoita ja päivänkakkaroita.

– Siinä on Sylvi, Jalmari sanoi tuodessaan kahvikuppeja pöytään. – Olisi siitä ollut uudempiakin kuvia, mutta kun sillä oli melkein kaikissa silmät kiinni.

– Kaunis nainen.

– Sylvi osasi olla, Jalmari virkkoi. – Ja sillä oli hyvin temperamentikas luonto.

Ursula ajatteli, että sen suhteen omena ei ollut kauas puusta pudonnut.

– Vuosiko siitä nyt on?

– Kesällä tulee vuosi, kun Sylvi kuoli.

– Mitä tapahtui? Ursula kysyi mutta katui heti uteliaisuuttaan, sillä asia näytti yhä olevan kipeä Jalmarille.

Mies istahti alas ja laski kätensä pöydälle.

– Sairauskohtaus. Sylvillä oli huono sydän, vaikka se kovasti yritti vaivojaan vähätellä.

Katsellessaan Jalmaria Ursula tajusi, että Sylvin kuolemasta oli vasta kovin vähän aikaa, ja kaikki, mitä mies oli hänelle puhelimessa puhunut, oli enemmän kuin totta. Isossa maatilassa oli kahdelle miehelle tekemistä, ja naisen apua olisi tarvittu monessa asiassa. Sen näki hölmökin.

– Sylvi täällä piti kaiken kunnossa niin kauan kuin jaksoi, Jalmari sanoi vilkaisten ympärilleen. – Mutta loppuajasta alkoi mennä semmoiseksi, että väsyi herkästi. Ei se sitä tietenkään itse myöntänyt. Sylvi oli sitkeä ja periksi-antamaton.

– Niin varmasti, Ursula sanoi ja laski valokuvan takaisin lehtien sekaan. Sieltä Sylvi tuskin näki, millaisen ryönän keskellä miehet nyt elivät.

– Voi, minäpä haen vielä nisua. Pentti toi tänään kaupasta.

Ursula istahti takaisin sohvalle ja vilkaisi ulos. Häntä kirpasi emännän taikinakulhon näkeminen koiran juomastiana, vaikka Sylvi itse ei ollut sitä näkemässä. Akilleus oli asettunut makaamaan pihlajan alle mutta seurasi valppaana ympäristöään.

– Helena siivosi kesäkamarin syksyllä, kun Pentti muutti tänne tuvan puolelle. Saat asua siellä omissa oloissasi, Jalmari sanoi nostaen pöytään pussillisen korvapuusteja ja palasi takaisin keittiöön.

Ursulan olo kävi entistä tukalammaksi, kun keittiöstä levisi tupaan hyvä kahvintuoksu. Hän oli pitänyt Jalmarista jo silloin, kun oli puhunut miehen kanssa puhelimesta. Jalmari tuntui turvalliselta, jalat tukevasti maankamaralla seisovalta ihmiseltä, ja häntä viehätti erityisesti miehen vaatimaton olemus, hänestä huokuva leppoisa elämänasenne ja sydämellisyys jopa lupaa kysymättä tuotua koiraa kohtaan. Eikä koira ollut osoittanut pienintäkään epäluuloa Jalmaria kohtaan, ja se oli selkeä merkki. Mutta vaikka Jalmari oli mukava, Ursula ei voinut enää ajatella jäävänsä tilalle. Ei sen jälkeen, kun oli tavannut Pentin.

– Tuota noin... Ursula aloitti.

– Kas, tulehan istumaan niin minä haen vielä reetaa.

Ursula yritti hymyillä ja siirtyi pöytään. Jalmari tuli ja lorotti kahvia Ursulan edessä olevaan pinttyneeseen posliinikuppiin ja omaansa, joka oli vielä sitäkin likaisempi.

– Pistä reetaa sekaan, Jalmari sanoi. – Kermaa. Eihän kahvi muuten maistu miltaan.

Ursula tarttui kermanekkaan, jonka reunoilla oli kellertäviä hyytymiä.

– Kuoritteko tämän itse omasta maidosta? hän kysyi.

– Se käy meijerissä mutkan, Jalmari sanoi. – Joka viikko tilataan jotakin. Voita, piimää, juustoa. Siivilävanua ja lypsyvoidetta

toimittavat myös, maitojauhetta ja kurria elukoille. Voita ja kermaa meni enemmän, kun Sylvi oli elossa. Se oli ahkerampi leipomaan kuin me miehet.

– Tuovatko ne kotiin asti sieltä meijeriltä?

– Maitolavalle, kun palauttavat tonkat. Tilaus pannaan lähettäessä tonkan matkaan.

Jalmari pisti sokeripalan suuhunsa ja kaatoi kahvia lautaselle. Lautasen hän nosti sormiensa varassa ilmaan ja ryysti silmät ummessa. Ursula katsoi toimitusta ihastuneena.

– Onko se noin parempaa?

– On, Jalmari sanoi tyytyväisenä. – Kokeile jos et usko.

Hän teki samoin kuin Jalmari mutta totesi, että kahvi jäähtyi liikaa. Sen lisäksi hän huomasi käsiensä hieman vapisevan ja pelkäsi läikyttävänsä rinnuksilleen.

– Mä pidän kuumemmasta, hän sanoi ja palasi vanhaan tapaansa.

He joivat vaitonaisina, kahvihetki näytti olevan Jalmarille melkein pyhä, eikä Ursula halunnut rikkoa sitä. Mies kaatoi toiset kupilliset, eikä heillä oikeastaan ollut enää paljon puhumista. Lopulta Jalmari laski lautasen alas ja kupin sille, sitten hän pyyhkäisi suupieltään ja katseli ikkunasta ulos.

– Tietysti minun olisi pitänyt mainita tästä Pentille, nyt sinä jouduit näin ikävään tilanteeseen. Mutta aivan oikein minä arvasin, ettei Pentti olisi hyväksynyt tätä alkuunkaan. Se on niin omapäinen. Vaan minä ajattelin, että mitäpä siltä kyselemään. Ollaanhan tässä sentään isäntiä vielä itsekin.

Ursula oli juonut kaksi kuppia kahvia eikä kolmas enää maistunut. Hän ymmärsi Jalmarin mietteet ja oli samaa mieltä, että Pentti ei olisi hyväksynyt hänen tuloaan missään tapauksessa.

– Mä en oikein tiedä tästä, Ursula sanoi.

– Kyllä Pentti leppyy, kun pistät tuulemaan. Se itse tuppaa päivittelemään, kun on paikat sekaisin eikä puhtaita

kalsareita missään. Sitten menee vihapäissään kirkonkylälle ja ostaa uusia alushousuja, niin että niitä alkaa olla joka paikka täynnä. Olen minä sille sanonut, että pese hyvä mies vaikka saunareissulla, mutta se vihaisena tuhahtelee, että pidä sinä vain omista kalsareistasi huoli, Jalmari naurahhti. – Joo, semmoinen se on. Minä olen sitten koettanut pestä, mutta kun siinä on sitä tietämistä, että miten paljon pistää pulveria. Naiset tietää kaikki semmoiset luontojaan. Mausteetkin ne tietää, että miten monta pippuria. Minä en osaa laittaa muuta kuin suolaa ja sitä tahtoo aina tulla liikaa tai liian vähän.

Ursula ajatteli turhautuneena, että Pentin täytyi kyllä olla toistaitoinen ihminen, jos pesetti vanhalla isällään omat kalsarinsa.

– Kai teillä sentään on pesukone?

– On ja melkein uusi, Asa Cordes. Sylvin takia laitettiin, että pääsisi vähemmällä. Siinä on monenlaisia ohjelmia, me kyllä käytetään yhtä vain.

Yhä enemmän Ursula ihmetteli, ettei nuori aikuinen mies saanut pyykkiiään pestyä, kun talossa kerran oli oikein kone siihen tarkoitukseen.

Seurasi hiljainen hetki. Ursula mietti sopivia sanoja tehäkseen selväksi, ettei hän voinut mitenkään jäädä.

– Oliko junassa paljon matkustajia? Jalmari kysyi.

– Oli.

Taas hiljaisuus. Jalmari vaipui ajatuksiinsa ja katseli ikkunasta ulos. Kaappikello raksutti verkkaiseen tahtiin. Aivan kuin maaseudulla sekunnit olisivat pidempiä ja pehmeämpiä kuin kaupungissa.

– Ei sinun kannata tänään enää mihinkään lähteä, Jalmari sanoi viimein. – Siellä on kesäkamari valmiina. Minä kävin katsomassa heti puhelusi jälkeen, ettei siellä ole hiiret tehneet talven aikana tuhojaan. Tiedä vaikka Pentti saa autonsa

aamuun mennessä korjattua. Siitä oli kuulemma vain pako-putki ratkennut, ei sen kummempaa. Pentillä ei ole peukalo keskellä kämmentä, kaikki se itse korjaa.

Ursula käännähti katsomaan ikkunasta näkyvää harmaahirsistä torppaa, josta Jalmari oli maininnut moneen kertaan puhelimessa. Talo näytti viehättävältä.

– Mä en tiedä junan aikatauluista... Ehkä meidän on sitten paras olla yötä Akilleuksen kanssa ja lähteä aamulla aikaisin. Kai täältä linja-autolla pääsee? Ursula sanoi.

– Kirkonkylältä lähtee linja-auto, jolla ehtii aamujunaan. Saat nukkua hyvän yön aivan rauhassa, Jalmari sanoi.

Oli iltanavetan aika. Miehet menivät töihinsä, ja Ursula kuljeskeli Akilleuksen kanssa pihamaalla katsellen ympärilleen. Hän olisi halunnut käydä navetassa silittämässä lehmiä, mutta ei välittänyt törmätä Penttiin ja tyytyi vain kuuntelemaan sieltä kantautuvia ääniä. Hän kulki pihapuiden alla ja nuuhki poppeleita, ihasteli laajalle levittyviä tummia peltoja ja vihereitä kaistaleita niiden lomassa. Kuovi tepasteli kaulaansa kurkotellen pientareella ja nousi äkisti kuikuttaen lentoon. Varis lekutti pellon yli ja katosi taivaan loppumattomaan sineen. Etäällä häämötti tiheä metsä. Pettymys kouraisi Ursulan sydäntä, hän tiesi että olisi varmasti viihtynyt Pihlajamäellä.

Vanhan torpan takana sijaitsi talon marjatarha, jonka penfaat oli parturoitu miltei maata myöten. Vain muutama oli jätetty pystyyn. Kasvimaa työnsi monenlaista vihreää, ja oli vähällä, ettei hän rynnännyt keräämään nokkosia mukaansa. Täällä ne olisivat varmasti olleet puhtaita.

He laskeutuivat loivaa rinnettä alas, Akilleus haisteli ruohoturppaita ja hän ilmaa, joka tuulahteli erityisen voimakkaana ja rehevänä navetan takaa. Hän kurkisteli riiheen ja katse li sen suojasta taakseen jäänyttä Pihlajamäen tilaa, ajatteli

Jalmarin edesmennyt puolisoa ja sääli miestä, jonka oli nyt ellettävä kiukkuisen poikansa kanssa kahden.

Ursula jätti koiran tutkimaan pihaa pitkän narunsa varassa ja vetäytyi itse torppaan.

Rakennus käsitti yhden ison huoneen, kesäkamariksi kutsutun pirtin, jonne johti kulku vanhoilla tavaroilla vuoratun lautaporstuan kautta. Jalmary oli selittänyt, että porstua ja sen oikealle puolelle jäävä, varastoksi muutettu huone oli tehty jälkikäteen, alun perin ensimmäiset asukkaat olivat asuneet vain neliseinäisessä mökissä. Talvisin sisälle kantautunut lumi oli sulanut ja lattia jäätynyt yön aikana, ikkunat olleet kuuran peitossa. Elämä ei ollut kaksista ollut.

Ursula istahti hetekalle. Hän oli hyvillään, ettei ollut tuohduksissaan lähtenyt iltaa vasten etsimään majapaikkaa itselleen ja Akilleukselle, vaikka senkin hän olisi voinut tehdä saamansa vastaanoton jälkeen. Nyt hän halusi välttää Pentin kohtaamista viimeiseen asti. Välillä hän makoili hetekalla, selaili löytämiään lehtiä ja ajatteli tuskaisena seuraavaa päivää, jolloin kaikki olisi taas ennallaan – tai ainakin melkein. Ehkä Niklas ei ollut edes ehtinyt huomata hänen lähtöään, saati lukea hänen jääkaapin oveen jättämänsä viestiä, johon hän oli kirjoittanut Jalmarin osoitteen ja puhelinnumeron. Sitäkään ei olisi Sirpan mielestä saanut tehdä vaan Niklas olisi pitänyt säikäyttää kunnolla.

Ursula ajatteli apaattisena, että saattoihan olla myös niin, että Niklas olikin huomannut viestin, mutta jättänyt sen vain paikoilleen. Jotta ei unohtaisi missä Ursula on. Jotta ei unohtaisi, että hän ylipäätään oli olemassa.

Hän katseli pirttiä, joka oli Jalmarin kertoman mukaan muotoutunut vuosien saatossa nuorten kesäiseksi nukkumapaikaksi. Asumuksen entisestä elämästä kertoivat tummat hirret ja niiden välistä pilkottavat kuivuneet sammalet, rapistunut

muuri ja puuhella, jonka kannella kökötti valurautainen silitys-rauta, ajan patinoima kahvipannu ja pikimusta pata. Yhdellä seinustalla oli pieni kirkkaanvihreä tupakaappi, lähellä ovea samalla värillä maalattu kommuuti, jonka yläpuolella pyyhe-liinateline ja kirjailtu peite. Sen hapertuneessa kuvassa tyttö poimi kukkia kuten oli iloisena ja väsymättä kai tehnyt jo vuosikymmenet. Sellaisia tytöt olivat ja heidän odotettiin olevan.

Aika kului hitaasti. Ursula haki Akilleuksen sisälle ja antoi tämän tutkia huonetta. Koira kiersi tarkasti kaikki nurkat, haisteli siniharmaan pirtinpöydän jalkoja, hetekalle levitetyn käsin virkatun pitsipeitteen helmaa ja muurin kylkeä. Kohta se käveli kuono lattialautoja viistäen ja pysähtyi maton kuluneeseen nurkkaan. Sillä kertaa Ursula ymmärsi pitää huolen, ettei pääsisi tapahtumaan samanlaista vahinkoa kuin linja-autossa.

Nyt välikohtaus jo huvitti. Ennen kuin hän oli ehtinyt kunnolla asettua Mäkiraudan liikenteen linja-autoon, Akilleus oli nostanut jalkaansa ja lirauttanut jonkun arvonsa tuntevan rouvan penkin viereen. Rouva oli alkanut ensin kirkua, sitten sättiä ja mäiskiä koiraa käsiveskallaan, ja Ursula oli hokenut anteeksi, anteeksi, ja penkonut hädissään laukustaan nenäliinaa. Hän ei ollut löytänyt edes ruttuista liinanrepaletta, mutta käteen oli tarttunut Pablo Nerudan runovihko, jonka hän oli viikko sitten työmatkalla löytänyt bussista ja aikonut antaa Niklakselle. Hänellä ei ollut vaihtoehtoja, sillä Akilleus oli jo nostamassa jalkaansa seuraavan uhrin luona. Hän oli repinyt sivuja sydän vereslihalla ja levitellyt niitä keltaisille roiskeille pitkin käytävää kiroten samalla mielessään, että koira oli tehnyt sen aivan tahallaan, ei sillä hätä ollut. Se oli kosto konduktöörivaunun häkistä. Kirjaa repiessään Ursula oli muistanut esipuheen sanat ja alkanut hermostuneesti hihittää, Neruda oli vaatinut runoudelta ”virtsan- ja liljantuoksuisuutta”.

Niin pieniä liruja ja kauhea mekkala, vaikka ihmisten kengistä olivat tulleet isommat lantakokkareet lattialle.

Eihän hän ollut voinut etukäteen tietää, millaista Akilleuksen kanssa olisi matkustaa. Helsingistä junalla lähtiessään hänen ei ollut tarvinnut hetkeen ajatella koiraa. Akilleus oli matkustanut kirjattuna matkatavarana konduktöörivaunussa muutaman lajitoverinsa kanssa, tosin eräässä viltillä peitellyssä häkissä raastavalla äänellä määkivä lammaskoiras oli aiheuttanut koirissa levottomuutta. Ursula itse oli saanut istua koko matkan rauhassa matkustajavaunussa. Maisemat olivat sujahtaneet ohi, kiskot kolisseet unettavasti halki toukokuun loppupuolta elävän Suomenmaan. Etelän asemilla ihmiset olivat parveilleet kiireineen ja kassakkeineen, pohjoista kohti mentäessä taivas oli ollut selkeä ja tavattoman sininen. Välillä hän oli miettinyt, mitenköhän Akilleus pärjäs, sillä koiras ei varmasti koskaan ennen ollut joutunut kokemaan mitään yhtä kolkkoa. Gretelin luona sillä oli ollut oma valtaistuini: koukeropuinen, rokokoo-tyylinen kahden istuttava sohva, jonka istuinosa oli vaalea, sienimäinen samettikupoli koristeellisen puukehityksen sisällä. Siihen Gretel oli tavannut peitellä Akilleuksen tämän omalla mohairshaalilla, joka sekin oli vaalea väritään, ruskeita raitoja ja pehmeät hapsut. Shaali oli ollut Gretelin mielestä tavallista vilttiä parempi, koska Akilleuksella oli herkkä iho ja tunnistamaton allergia, jonka laukaisi välillä ruoka, välillä levottomuus, ilmeisesti juuri Gretelin levottomuus, koska koiras vaikutti aina melko tyyneksi. Nähtyään junassa häkin likaisen lattian Ursula oli jättänyt shaalin kassinsa pohjalle. Hän ei saattanut sotkea kallisarvoista vilttiä, ja pitihän koiran tottua koiranelämään.

Matkan aikana hän oli silmäillyt maatiloja ja asumuksia kuvitellen samalla mielessään Pääskyniemen pitäjässä sijaitsevaa Jalmarin kotikylää navettoineen ja peltoineen. Kohta hän

oli puristanut leuka vavisten huuliaan yhteen ajatellessaan tilanteen järjettömyyttä, mutta rauhoittunut muistaessaan Jalmarin leppoisan äänen ja lupauksen siitä, että hänet otet-taisiin Pihlajamäellä avosylin vastaan. Nyt tuo lupaus melkein huvitti, ellei hän olisi ollut niin pettynyt.

Vielä junassa hän oli uskonut asioiden järjestyvän, mutta kaikki olikin entistä huonommin.

Hän nousi ylös ja harjasi ruskeat hiuksensa katsellen itseään seinäpeilistä. Hän ei kuulunut tänne, ei varsinkaan Pentin mielestä. Kenties jopa Jalmar itse oli ymmärtänyt päähänpistonsa mahdottomuuden ja katui koko asiaa. Vie-raalta hän tuntui myös itselleen. Hän näytti niin väsyneeltä ja lannistuneelta, että pelkkä peiliin katsominen sai hänet ala-kuloiseksi. Hänen herkästi päivettyvät kasvonsa olivat mel-kein harmaat, ylähuulen yläpuolella oleva luomi kuin syyliä vanhan ihmisen naamassa. Silmät surulliset ja minkä ihmeen väriset ne tänään edes olivat: harmaatko vai vihreät? Hymy ei yltänyt silmiin asti, suu vain vääntyi kummallisesti vinoon. Se ei ollut samanlainen hymy kuin oli ollut Jalmarilla sillä het-kellä, kun mies oli tunnistanut hänet, vaan enemmän sellainen kuin Jalmarilla oli ollut hänen kerrottuaan lähtevänsä takaisin Helsinkiin. Pettynyt ja jopa surullinen.

Laihaltakin hän näytti, niin surkealta, että mitä työtä hän oli kuvitellut noin hennolla ruumiillaan edes tekevänsä, kun Hjeltilläkin oli pinnisteltävä, että jaksoi päivän olla jaloillaan, seisoa huoltoaseman tiskin takana ja kävellä edestakaisin, kerätä likaisia astioita ja pyyhkiä pöydiltä tupakantuhkaa ja pullanmuruja. Ja hymyillä. Hän ei olisi ikinä ennen Hjeltille menoa uskonut, kuinka raskasta oli hymyillä aamusta iltaan, ja sitä hänen oli käsketty tehdä koko ajan, tapahtuipa mitä tahansa. Niin hän oli sitten hymyillyt parhaansa mukaan, vaikka oli tuntenut karkean kouraisun takapuoleltaan, kuullut

selkänsä takana tymeitä huomautuksia ja mielipiteitä varta-lostaan. Kenen mielestä hän oli ollut luukelkka, kuka oli julistanut pitävänsä pyöreämmistä. Mutta olihan hänellä sentään terhakat tissit ja kasvot, joita kelpasi katsella. Eikö niin Ursula, hymyile nyt vähän?

– Mitä tuosta välität, oli Hilda vähätellyt, kun Ursula oli kertonut hänelle asiakkaiden käytöksestä. Mutta mikä Hildan oli ollut sanoa, kun miehet eivät olleet kourineet hänen riippuvia rintojaan tai taputelleet hänen vekkiihameeseen verhottua, munkkipossuilla paisutettua ahteriaan. Hilda oli saanut aivan rauhassa kyykkiä ja pyllistellä, kurkotella kaapista tavaroita ja pyyhkiä kaatuneita kahveja lattialta, eikä kukaan ollut hieromassa housujen pullottavaa etumusta hänen takalistoonsa. Ei edes vahingossa. Sen sijaan Ursulan kimpussa ne muutamat niljakkeet olivat jatkuvasti, silloinkin kun kahvio oli tyhjä, ovi lukossa ja hajallaan olevat tuolit ja pöydät heijastuivat tummista ikkunoista. Kun hän oli pyyhkinyt rasvaisia sormenjälkiä vitriinin lasesta tai tuoleihin hieroutunutta sinappia, kerännyt lattialta kengissä liiskautuneita juustonpalasia, pessyt virtsaroiskeita vessan seinästä, hänestä oli koko ajan tuntunut kuin joku olisi yhä kypälöinyt häntä. Sellainen lika ei ollut huuhtoutunut pesuveden mukana lavuaariin, ei jäänyt karheaan käsipyyhkeseen henkilökunnan vessassa, jonka särisevä valo oli saanut ihon näyttämään tupakansavun kellastuttamalta. Se oli ollut ja pysynyt, vaikka oli kuinka itseään vereslihalle kotiin päästyään pessyt.

Ursula istahti pirtinpöydän ääreen, ja Akilleus hyppäsi hetekalle makaamaan. Se laski päänsä vuoteelle ja katsoi häntä kysyvästi.

– Oikeinko sä taloksi asetuit? Ursula hymähti.

Ei hän Hjeltille kaivannut, mutta Seppoa kaipasi.

Oven takaa kuuluvat askeleet havahduttivat Ursulan ajatuksistaan. Hän tunnisti Jalmarin äänen; mies jupisi jotakin porstuassa ja koputti sitten oveen.

– Tule vain, Ursula sanoi.

– Ei minulla sen kummempia, sillähän minä vain tulin, että kävisit syömässä ennen kuin maate menet, siellä on värkituvan pöydällä. Ettei tyhjällä mahalla... eihän sitä jaksanut nukuakaan, Jalmari sanoi.

– Kiitos, kai mä voin käydä jotain haukkaamassa, Ursula sanoi ilahtuneena, vaikka oli pahimpaan nälkäänsä rouskutellut evääksi pilkkomiaan porkkanoita.

Jalmari näytti väsyneeltä kauhtuneessa puserossaan, jonka hihansuut ja helma olivat rispaantuneet.

– Muistaessani sanon, että pistä kumpikin ovi yöksi hakaan ja hellaan tuli, että tarkenet nukkua.

Ursulan rinnassa läikähti lämpö. Jalmari huolehti hänestä aivan liikaa.

Yllätysten ja uusien alkujen kesä 1973

Kun Ursula saa päähänsä matkustaa Helsingistä Pohjois-Pohjanmaalle maatilan töihin, vastoinkäymisiä on heti luvassa. Vanhaisäntä Jalmari on palkannut kesäapulaisen kertomatta pojalleen, ja Pentti on valmis passittamaan nuoren kaupunkilaisnaisen ja tämän naurettavan vinttikoiran saman tien takaisin. Lähtö kuitenkin viivästyy yllättävien sattumien myötä.

Alkaako lannan luonti sujua Ursulalta? Löytävätkö kaksi elämäänsä pettynyttä yhteisen sävelen? *Perhosten päiviä* on raikas kuvaus erityisestä kesästä, jonka ei soisi loppuvan.

Nostalginen Pääskyniemi-sarja sijoittuu 1970-luvulle. *Perhosten päiviä* on itsenäinen tarinansa, joskin sarjan aloittaneen *Kesän tangon* (2024) lukija saattaa kohdata sen sivuilla Pentin lisäksi muitakin vanhoja tuttujaan.

www.tammi.fi

9 789520 471576

84.2

ISBN 978-952-04-7157-6